

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

7/9691
SÜRELİDİR

SAYI : B.02.0.006- 2498
KONU : Soru Önergesi 7/9691

06.11.2009

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İLGİ: a) TBMM Başkanlığının, 15.06.2009 tarih ve KAN.KAR.MD. A.01.0.GNS.0.10.00. 02-7/9691-16093/34915 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın 09.10.2009 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-160-65/4033 sayılı yazısı.
c) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünün 30.10.2009 tarih ve B.02.1.SYD.0.61.659/296-15344 sayılı yazısı.

Kahramanmaraş Milletvekili Sayın Mehmet Akif PAKSOY'un 7/9691 sayılı yazılı soru önergesi cevabı hazırlanarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Hayati YAZICI
Devlet Bakanı

Ek: İlgı (c) yazı ve eki (9 sayfa)

DAĞITIM :
Gereği :
TBMM Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

Adres : Başbakanlık Devlet Bakanlığı (Sn.Hayati YAZICI)
Bakanlıklar/ANKARA
Telefon : (0 312) 413 73 22
Faks : (0 312) 419 15 45-(0 312) 425 14 35

Ayrıntılı Bilgi
İçin Telefon :
e-posta :

T.C.
BAŞBAKANLIK
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
Hukuk Müşavirliği

Sayı : B.02.1.SYD.0.61.659/296 - 15344
Konu : Yazılı Soru Önergesi

30/10/2009

DEVLET BAKANLIĞINA
(Sayın Hayati YAZICI)

İlgi : 15/10/2009 tarih ve B.02.0.006/2340 sayılı yazınız.

İlgi yazınızda belirtilen Kahramanmaraş Milletvekili Sayın Mehmet Akif PAKSOY'un Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği ve Sayın Başbakanımızın Bakanlığınız koordinatörlüğünde cevaplandırmasını istediği 7/9694 sayılı yazılı soru önergesine verilen cevap ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Aziz YILDIRIM
Genel Müdür

EK: Soru Önergesi Cevap Metni (8 Sayfa)

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI
TARİH : 02.11.2009
SAYI : 2498

KAHRAMANMARAŞ MİLLETVEKİLİ SAYIN MEHMET AKİF PAKSOY'UN
7/9691 SAYILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAP METNİ :

Yoksulluk; insanlık tarihi kadar kadim olan ve üstesinden gelebilmek için ilkel olsun modern olsun, değişen niteliğine rağmen tüm toplumların mücadele ettiği bir olgudur.

Yoksulluk, gerek içeriği gerekse sonuçları bakımından “negatif” bir olgu olup bireyler, toplum ve devlet açısından “**risk**” faktörü taşımaktadır. Bu nedenle tarih boyunca olduğu gibi günümüzde de devletler çeşitli enstrümanlarla yoksullukla mücadele etmektedir. Yoksullukla mücadelede son yıllarda en sık kullanılan sosyal politika araçları ise “sosyal yardımlar” dır.

Çünkü, bilindiği üzere özellikle 1990’lar sonrası tüm dünyada yaşanan ekonomik krizler ve işsizlik olgusu ile ülkemizde tarım kesimindeki çözülmeye bağlı olarak kırsal kesimden kentlere göç edilmesi sonucunda kentlerde oluşan vasıfsız işgücü sosyal yardımlara olan ihtiyacı tekrar ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle sosyal yardımların artan önemine binaen; yoksullukla mücadelede “sosyal yardımlar” önemli bir sosyal politika aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Böylelikle bir yandan yoksul kesimleri koruyarak toplumsal denge ve adaleti sağlama yönünde adımlar atılmaya başlanmış diğer yandan da fakir ve yardıma muhtaç toplum kesimleri “**güçlendirilerek**” ekonomik gelişmeye zemin hazırlanmıştır. Yani bir anlamda yoksullukla mücadelede orta ve uzun vadeli bir strateji izlendiği ve yoksulluğun temel nedenleri olarak adlandırabileceğimiz “**eğitim yetersizliği**” ve “**üretim sürecine katılamama**” gibi sorunların aşılması için çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir.

Ülkemizde sosyal yardım hizmetleri en yaygın şekilde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM) tarafından yürütülmektedir. SYDGM, 1986 yılında çıkarılan 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile oluşturulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kaynaklarıyla, yine aynı kanuna göre her il ve ilçede oluşturulan ve başkanlıklarını Mülki İdare Amirlerinin yaptığı 973 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığı ile kanunun hedef kitlesinde bulunan, sosyal güvencesi bulunmayan fakir ve muhtaç vatandaşların temel ihtiyaçlarının (gıda, yakacak, barınma, sağlık, eğitim gibi) karşılanmasına yönelik yardımlar ile çalışabilir durumda bulunan vatandaşlarımızın üretken hale getirilmesi yönünde proje destekleri vermektedir.

./..

Ücretsiz kitap, taşınmalı eğitimden yararlanan öğrencilere öğle yemeği, özürhüherin eğitim kurumlarına taşınması ve sosyal hizmet projeleri gibi grup-bazlı toplu yardımları dışarıda bırakacak olursak; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünce Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma (SYD) Vakıfları vasıtasıyla yaklaşık 2.6 milyon aileye sosyal yardımlar ulaştırılmakta ve söz konusu yararlanıcılara ilişkin veriler sağlıklı bir veri tabanında tutulmaktadır.

3294 Sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun "Amaç" Başlığını taşıyan 1'inci maddesinde, "Bu Kanunun amacı; fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir." hükmü mevcut olup; 3294 sayılı Kanun kapsamındaki kişilerin her türlü ihtiyacının karşılanmasına imkân veren bu düzenlemenin gereği olarak, ülke genelinde faaliyet gösteren 973 il/ilçe SYD Vakfı aracılığıyla fakir ve muhtaç durumdaki vatandaşlarımıza ülkemizin doğusu ve batısı arasındaki mevsim ve sıcaklık farklılıkları ve ihtiyaçların nevi ve miktarının değişkenlik arz ettiği nazara alınarak nakit yardımlar kapsamında doğalgaz yardımı da yapılabilmektedir.

2003 yılından itibaren Bakanlar Kurulu Kararı doğrultusunda bedeli Hazine tarafından karşılanan Türkiye Kömür İşletmeleri'nden (TKİ) sağlanan kömürler, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından belirlene ihtiyaç sahibi ailelere ulaştırılmaktadır. İhtiyaç sahibi ailelerin belirlenerek, aile başına en az 500 kg. olmak üzere kömürün bedelsiz olarak evlere ulaştırılması ise Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın sorumluluğunda bulunmaktadır.

Kömürün illere kadar ulaştırılması Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından sağlanmakta olup, il/ilçe ve köylere dağıtımı ise Valiliklerin sorumluluğunda gerçekleştirilmektedir. Bu şekilde kendi doğal kömür kaynaklarımız değerlendirilmekte, TKİ, TTK ve EÜAŞ daha aktif duruma getirilmekte, istihdama ve ulaşım sektörüne katkıda bulunmaktadır. ./..

3294 sayılı Kanun kapsamında yer alan, ihtiyaç sahibi ailelere asgari 500 kg. bedelsiz kömür yardımı uygulamasının sürdürülmesine ilişkin olarak her yıl Bakanlar Kurulu Kararı alınmakta ve Valiliklerin organizasyonunda yürütülecek bu uygulamanın iyi planlanmasını sağlamak üzere de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından o seneki Bakanlar Kurulu Kararına dayanarak Genelgeler yayınlanmaktadır.

Nitekim, "Fakir Ailelere Kömür Yardımı Yapılması"na ilişkin olarak 29/12/2009 tarih ve 2008/14488 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 31/12/2008 tarih ve 27097 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve bu karara istinaden Genel Müdürlüğümüz tarafından "2009 Yılı Kömür Yardımı Uygulaması"na ilişkin 12/01/2009 tarih ve 840 sayılı Genelge yayınlanmıştır.

Mezkur Bakanlar Kurulu Kararının "Organizasyon" başlıklı 3'üncü maddesinde -özetle- "İl içerisinde dağıtım organizasyonun Valiliklerce yapılacağı ve dağıtılacak kömürün Çevre ve Orman Bakanlığınca yayımlanan Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği'ne uygun olacağı" hüküm altına alınmıştır. Diğer taraftan, mezkur karara istinaden yayımlanan Genelge ile de, kömür uygulaması kapsamında Valiliklere, Çevre ve Orman Bakanlığınca yayımlanan Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği'ne uygun olmayan yozlaşmış, yanmayan niteliksiz kömürlerin teslim alınmaması, teslim alınsa dahi nitelikleri bakımından gerekli kriterlere uymayan kömürlerin TKİ ile irtibata geçilerek değiştirilmesi ve bu konuda Genel Müdürlüğümüze bilgi verilmesi yetki ve görevi tanınmıştır.

Görüldüğü üzere, yakacak yardımları kapsamında ihtiyaç sahibi ailelere dağıtılacak kömürün kalitesine ilişkin standartlar Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenmekte ve yayınlanan Genelgelerle de bu standartlara uyulması temin edilmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü bir yandan son derece insani hususiyetler arz eden sosyal yardım programlarını büyük bir özveri ile yürütürken; diğer yandan da sosyal yardım ve hizmet alanında fikir beyan eden hemen herkesçe vurgulanan ve 1960'lardan bu yana ulusal belgelerde yer alan temel sorun alanları olarak gösterilen mükerrer yardımlar, ortak veri tabanı eksikliği, muhtaçlık tespitinin uzun sürmesi, fayda sahibi belirlemede objektif kriter eksikliği gibi hususları düzenlemek için de çalışmalar yürütmektedir. /..

Bu kapsamda kaynak israfını önlemek ve hedeflenen etkiyi sağlamak amacıyla özellikle Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü uzmanlarının özverili

çalışmalarıyla tamamen öz kaynaklar (personel, donanım vs.) kullanılarak 6 aylık bir çalışma ile iki büyük proje öne çıkmaktadır.

1- Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS)

2- Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi.

I- SOSYAL YARDIM BİLGİ SİSTEMİ (SOYBİS) :

Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS), sosyal yardım başvurusu yapan vatandaşlarımızın muhtaçlıklarını ve kişisel verilerini merkezi veri tabanlarından temin/tespit etme ve mükerrer yardımların önlenmesine yönelik kurumlar arası (online) veri paylaşımını sağlama amacıyla SYDGM tarafından 6 aylık çalışma ile hayata geçirilmiş bir E-Devlet uygulamasıdır.

SOYBİS ile 10 kurumdan 24 ayrı sorgulama saniyelerle ifade edilen bir zaman dilimi içinde yapılabilmektedir.

Sosyal Yardım Bilgi Sistemi vasıtasıyla sosyal yardım başvurusu yapan vatandaşlarımızın online olarak TC Kimlik Numaraları vasıtasıyla:

- **İçişleri Bakanlığı** Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) veritabanından; adres bilgileri, nüfus-aile-kışi kayıt örnekleri ve olay bilgileri,
- **Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)** veri tabanından; kişinin İŞKUR'a kaydının olup olmadığı, İşsizlik Sigortası, Kısa Çalışma Ödeneği ve İş Kaybı Tazminatı alıp almadığına ilişkin bilgileri,
- **Vakıflar Genel Müdürlüğü** veri tabanından; kişinin Muhtaç Aylığı alıp almadığına ilişkin bilgileri,
- **Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü** veritabanından; kişinin Evde Bakım Aylığı alıp almadığına ilişkin bilgileri,
- **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü** veri tabanlarından; kişinin Şartlı Nakit Transferi, Gelir Getirici Proje ve SYDV tarafından yapılan yardımlardan yararlanıp yararlanmadığına ilişkin bilgileri,
- **Sosyal Güvenlik Kurumu** veritabanından; kişinin Sosyal Güvencesinin olup olmadığı, sağlık hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığı ve 2022 sayılı Kanuna göre Maaş (yardım) alıp almadığına ilişkin bilgileri,

9. Kamu kurumları arasında mükerrer yardımların engellenmesine yönelik yapılan yazışmalar ortadan kaldırılarak bürokrasi en aza indirilmiş ve kamu kaynaklarının etkin kullanılmasına katkıda bulunulmuştur.

10. SYDGM, ülkemizin e-devlet uygulamaları vasıtasıyla yürüttüğü e-dönüşüm sürecine. SOYBİS ile katkıda bulunmuştur.

SOYBİS, SYD Vakıfları tarafından yoğun bir şekilde kullanılmakta olup; ağustos ayında yaklaşık 840 bin; eylül ayında ise yaklaşık 820 bin sorgulama yapılmıştır.

Sosyal Yardım Bilgi Sisteminin ortaya çıkardığı katma değeri anlayabilmek için SOYBİS öncesi duruma bakmakta fayda bulunmaktadır. SOYBİS sistemi kullanılmaya başlanmadan önce, sosyal yardım başvurusu yapan kişilerin muhtaçlığının belgelenmesi için vatandaşların söz konusu kamu kurumlarını ya **tek tek dolaşması ya da “Tek Adımda Hizmet Ofislerini”** kullanması gerekiyordu. Ayrıca sosyal yardımlardan mükerrer yararlanmanın engellenmesi için kurumlar arası yazışmaların yapılması gerekiyordu.

Vatandaşların kamu kurumlarını tek tek dolaşarak evrak toplaması için en az 3-5 gün zaman harcaması ve ulaşım masraflarına katlanması; Tek Adımda Hizmet Ofislerinde işlemlerin tekemmül etmesi için ise en az 15-20 gün süreye ihtiyaç duyuluyordu. SOYBİS’in hayata geçirilmesi ile birlikte bu süre **7 saniyeye** indirilmiştir. Son beş aylık süreçte (2009 Mayıs-Eylül) 41 milyon TL evrak ve ulaşım masrafı tasarruf edilmiş; 15 milyon evrak ortadan kaldırılarak kağıt israfı önlenmiş ve 3.900 ağacın kesilmesi engellenmiştir.

Kamu kurumları, yerel yönetimler ve STK’lar tarafından yürütülen sosyal yardımları merkezi bir veri tabanında toplama amacı güden ve SYDGM-TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) işbirliğinde yürütülen Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesinin alt yapısını teşkil edecek olan SOYBİS ile sosyal yardım alanında hizmet sunan kurumlar arasında online veri paylaşımının temeli atılmış olup; sosyal politika uygulamalarında **“Tek Tuşta Hizmet Dönemi”** başlatılmıştır.

SOYBİS’in hayata geçirilmesiyle birlikte yaklaşık 41 yıl önce 1968 yılında hazırlanan İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda ifade edilen “sosyal refah hizmeti sunan kurumlar arasındaki koordinasyonsuzluk, mükerrer yardımlar ve muhtaçlık tespitinin insan odaklı olmayışı” gibi sorunlar aşılmıştır.

II- BÜTÜNLEŞİK SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ PROJESİ:

SOYBİS'in hayata geçirilmesinin yanı sıra SYDGM, Yüksek Planlama Kurulu tarafından onaylanarak yürürlüğe giren 2006-2010 Bilgi Toplumu Strateji Eylem Planı'nda yer alan "Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi"ni TÜBİTAK ile işbirliği içerisinde yürütmektedir. Söz konusu proje için Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yaklaşık 20 milyon TL SYDGM'ye tahsis edilmiştir.

Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesinin hayat geçmesi ile birlikte;

- Sosyal yardım veren kurumlar arasında etkin eşgüdüm sağlanarak işlevsel anlamda tek çatı (ortak kullanılacak veri tabanı oluşturulması ile hizmetlerin eşgüdüm içinde yürütülmesi) sağlanacak,
- Sosyal yardım yararlanıcılarına ait sağlıklı bir veri tabanına kavuşulacak,
- Oluşacak veri tabanı ile ülke genelinde ihtiyaç sahibi vatandaşların durum tespiti (yaş, cinsiyet, özür durumu, gelir durumu, yerleşim birimi, kır-kent gibi değişkenler göz önünde bulundurularak) yapılacak ve bu tespitler doğrultusunda sağlıklı projeksiyonlar yapılarak yeni sosyal yardım politikaları geliştirilecek,
- Sosyal yardımlardan mükerrer yararlanmanın (STK ve Yerel Yönetimlerin yardımları da dahil edilecek) önüne geçilecek,
- Sosyal yardım hizmetlerinin sunumunda hane yaklaşımına geçilerek, ulaşamayan yoksul kesimlere ulaşılacak,
- Oluşturulacak tek başvuru formu ile hizmetlerde standardizasyon sağlanacak,
- Sosyal yardım hizmetlerinin sunumunda bilgi teknolojileri kullanılarak zaman ve kaynak tasarrufu sağlanacak, yardıma ulaşma süreci kısaltılacaktır.

3 yıllık bir çalışma ile hayata geçirilmesi planlanan Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi ile birlikte Kamu kurumları, yerel yönetimler ve STK'ların yaptıkları yardımlar ortak veri tabanında tutulacaktır.

Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS) ve Bütünleşik Sosyal Yardım Hizmetleri Projesi ile; Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Raporu'nun "Sosyal Yardım ve Yardım Uygulamalarına İlişkin Diğer Değerlendirme ve Öneriler" başlıklı bölümünde "Devletçe gerçekleştirilmesi zorunlu görülen sosyal hizmet ve yardımların kapsam ve sınırları tam olarak tanımlanmalı ve bu hizmet ve yardımların hangi kurumlar ve/veya mahalli idareler tarafından yapılacağı net bir şekilde belirlenmelidir" önerisi büyük ölçüde karşılanmakta, sosyal yardıma müstahak olan hedef kitleye erişimin sağlanması amaçlanmaktadır. /..

Son derece geniş bir yelpazede sosyal yardım faaliyetleri yürüten SYDGM, yoksulluktan en çok etkilenen toplum kesimlerinin başında gelen eşini kaybetmiş kadınlara yönelik nakit sosyal yardım programı geliştirmek için de çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda Boğaziçi Üniversitesi ile işbirliği içinde çalışılmakta olup 2010 yılında çalışma sonuçları kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Diğer taraftan, sosyoekonomik ve kültürel açıdan toplumun en dezavantajlı kesiminde yer alan “sosyal yardım yararlanıcılarının” devlet ve sosyal kurumların sunduğu hizmetler konusunda farkındalık düzeyinin yükseltilmesi, kamu hizmetlerine nasıl erişileceği yolunda eksik/yanlış bilgi sahibi olmalarının engellenmesi, bilgiye ve yardıma erişim fırsatlarının artırılması suretiyle fakir ve yardıma muhtaç vatandaşlarımızın hak ettikleri sosyal yardıma ulaşmalarının sağlanması amacıyla Genel Müdürlüğümüz tarafından “Alo Sosyal Yardım Projesi” oluşturulmuş ve bu proje kapsamında “Alo 144 Sosyal Yardım Hattı” hayata geçirilmiştir. Bu hizmet sayesinde vatandaşlarımızın talepleri hakkında bilgi alması sağlanacak, vatandaşların sosyal yardım ve proje uygulamaları, başvuruları ve kriterleri konusunda doğru bilgiye, hızlı bir şekilde erişimi gerçekleştirilecek ve SYDGM'nin yürütmüş olduğu yardım ve proje uygulamaları konusunda vatandaşlardan gelen soru, şikâyet öneriler değerlendirilerek, tıkanan noktalar tespit edilmek suretiyle bu alandaki sorunlar hızlı bir şekilde giderilmiş olacaktır.

Sosyal yardım alanındaki temel alt yapı sorunlarını hızla aşan ve uzmanlığa dayalı olarak oluşturulmuş yegâne kurum olan SYDGM, ulusal plan ve programlardaki kalkınma öncelikleri doğrultusunda çalışmalar yapmaya ve kamu kaynaklarının etkin kullanılması yoluyla daha geniş bir kitleye ulaşabilmek için politikalar geliştirmeye devam edecektir.